Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
17 päivänä helmikuuta 2016[1]

Asia C-572/14

Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH
vastaan
Amazon EU Sàrl,
Amazon Services Europe Sàrl,
Amazon.de GmbH,
Amazon Logistik GmbHja
Amazon Media Sàrl

(Ennakkoratkaisupyyntö – Oberster Gerichtshof (ylimmän asteen tuomioistuin, Itävalta))

Ennakkoratkaisupyyntö — Asetus (EY) N:o 44/2001 — Tuomioistuimen toimivalta siviili- ja kauppaoikeuden alalla — 5 artiklan 3 alakohta — Käsite ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia” — Direktiivi 2001/29/EY — Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistaminen tietoyhteiskunnassa — 5 artiklan 2 kohdan b alakohta — Kappaleenvalmistusoikeus — Poikkeukset ja rajoitukset — Yksityiskäyttöön tapahtuva kopiointi — Sopiva hyvitys — Maksamatta jättäminen — Mahdollinen sisällyttäminen asetuksen (EY) N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisalaan

I **Johdanto**

1. Oberster Gerichtshof (ylimmän asteen tuomioistuin) esitti 18.11.2014 tekemällään ja unionin tuomioistuimeen 11.12.2014 saapuneella välipäätöksellä ennakkoratkaisukysymyksen tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 5 artiklan 3 alakohdan sekä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10) 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan tulkinnasta.

2. Kysymys on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH (jäljempänä Austro-Mechana) sekä toisaalta Amazon EU Sàrl, Amazon Services Europe Sàrl, Amazon.de GmbH, Amazon Logistik GmbH ja Amazon Media Sàrl (jäljempänä yhteisesti Amazon EU ym.) ja jossa on kyse Itävallan tuomioistuinten kansainvälisestä toimivallasta tutkia kanne, jolla Austro-Mechana pyrkii saamaan Amazon EU ym:ilta Itävallan lainsäädäntöön perustuvan korvauksen sillä perusteella, että Amazon EU ym. on ensimmäisenä saattanut markkinoille tallennusvälineitä Itävallassa.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

II **Asiaa koskevat oikeussäännöt**

A *Unionin oikeus*

1. Asetus N:o 44/2001

3. Asetus N:o 44/2001 on kumottu tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (EUVL L 351, s. 1) 80 artiklalla. Sen 81 artiklan toisen kohdan nojalla viimeksi mainittua asetusta sovelletaan kuitenkin vasta 10.1.2015 alkaen. Koska pääasian tapahtuma-aika on ennen tätä päivämäärää, käsiteltävässä asiassa on sovellettava asetusta N:o 44/2001.

4. Asetuksen N:o 44/2001 2 artiklan, joka sisältyy II luvun 1 jaksoon, jonka otsikkona on ”Yleiset säännökset”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

5. Mainitun asetuksen 5 artiklan, joka sisältyy II luvun 2 jaksoon, jonka otsikkona on ”Erityinen toimivalta”, 1 ja 3 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

1) a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä,

– –

– –

3) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua.”

2. Direktiivi 2001/29

6. Direktiivin 2001/29 2 artiklassa, jonka otsikkona on ”Kappaleen valmistamista koskeva oikeus”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen on:

a) tekijöillä teostensa osalta;

b) esittäjillä esitystensä tallenteiden osalta;

c) äänitetuottajilla äänitteidensä osalta;

d) elokuvien ensimmäisten tallenteiden tuottajilla elokuviensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden osalta; ja

e) yleisradio-organisaatioilla lähetystensä tallenteiden osalta riippumatta siitä, onko kyseessä lähetysten langallinen vai langaton siirto, tai siirto kaapelin tai satelliitin välityksellä.”

7. Mainitun direktiivin 5 artiklan, jonka otsikkona on ”Poikkeukset ja rajoitukset”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksista tai rajoituksista 2 artiklassa säädettyyn kappaleen valmistamista koskevaan oikeuteen seuraavissa tapauksissa:

– –

b) kun kyseessä ovat luonnollisten henkilöiden mille tahansa välineelle valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, edellyttäen, että oikeudenhaltijat saavat sopivan hyvityksen, jonka osalta otetaan huomioon 6 artiklassa tarkoitettujen teknisten toimenpiteiden soveltaminen kyseiseen teokseen tai aineistoon taikka niiden soveltamatta jättäminen;

– –”

B *Itävallan oikeus*

8. Tekijänoikeuslain (Urheberrechtsgesetz), joka on annettu 9.4.1936 (BGBl. 111/1936), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä UrhG), 42 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kuka tahansa voi valmistaa teoksesta yksittäisiä kappaleita paperille tai vastaavalle välineelle henkilökohtaista käyttöään varten.

2. Kuka tahansa voi valmistaa yksittäisiä kappaleita teoksesta muille kuin 1 momentissa mainituille välineille henkilökohtaiseen käyttöön tutkimustarkoituksissa, jos tämä on perusteltua muilla kuin kaupallisilla päämäärillä. – –

– –”

9. UrhG:n 42b §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Jos teoksesta, joka on lähetetty yleisradion kautta, asetettu saataville julkisesti tai tallennettu kaupallisessa tarkoituksessa valmistetulle kuvan- tai äänentallennusvälineelle, on sen luonteen vuoksi odotettava, että siitä valmistetaan kappaleita henkilökohtaiseen tai yksityiseen käyttöön 42 §:n 2–7 momentin nojalla tallentamalla se kuvan- tai äänentallennusvälineelle, tekijällä on oikeus kohtuulliseen korvaukseen (tyhjiin kasetteihin perustuva korvaus), kun tallennusvälineet saatetaan markkinoille Itävallassa kaupallisessa tarkoituksessa vastikkeellisesti; tallennusvälineinä pidetään tyhjiä kuvan- tai äänentallennusvälineitä, jotka soveltuvat tällaiseen kappaleen valmistamiseen, tai muita tähän käyttöön tarkoitettuja kuvan- tai äänentallennusvälineitä.

– –

3. Korvauksen ovat velvollisia maksamaan seuraavat henkilöt:

1) tyhjiin kasetteihin ja laitteisiin perustuvan korvauksen osalta se, joka saattaa Itävallassa tai ulkomailla sijaitsevasta paikasta käsin ensimmäisenä markkinoille kaupallisessa tarkoituksessa ja vastikkeellisesti tallennusvälineet tai kappaleen valmistamiseen käytettävän laitteen; – –

– –

5. Ainoastaan yhteisvalvontajärjestöt voivat vedota 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun korvausoikeuteen.

_ –”

III **Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys**

10. Austro-Mechana on Itävallan oikeuden mukaan perustettu tekijänoikeuksien yhteisvalvontajärjestö. Sen tehtävänä on erityisesti UrhG:n 42b §:ssä tarkoitetun korvauksen periminen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että mainitulla pykälällä on tarkoitus panna täytäntöön direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu sopivaa hyvitystä koskeva vaatimus.

11. Amazon on kansainvälinen konserni, joka myy internetissä kirjoja, musiikkitallenteita ja muita tuotteita. Niiden viiden tähän konserniin kuuluvan yhtiön joukossa, joita vastaan on nostettu kanne pääasiassa, kolme on Luxemburgin oikeuden mukaan perustettuja yhtiöitä, joiden kotipaikka on Luxemburgissa, ja kaksi Saksan oikeuden mukaan perustettuja yhtiöitä, joiden kotipaikka on Saksassa. Yhdelläkään yhtiöllä ei ole koti- tai toimipaikkaa Itävallassa. Austro-Mechana on vedonnut ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa siihen, että nämä yhtiöt ovat osallistuneet tallennusvälineiden saattamiseen ensimmäisinä markkinoille Itävallassa, joten ne ovat yhteisvastuussa UrhG:n 42b §:ssä tarkoitetun korvauksen maksamisesta.

12. Austro-Mechana totesi ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, että Amazon EU ym. myy Itävallassa tallennusvälineitä, jotka on joko asennettu musiikin toistamiseen soveltuviin matkapuhelimiin tai joita käytetään tällaisten puhelimien muistin laajentamiseen. Austro-Mechana on tällä perusteella vaatinut Amazon EU ym:ita maksamaan sille UrhG:n 42b §:ssä tarkoitetun korvauksen. Voidakseen määrittää summan, jonka Amazon EU ym:iden kuuluu maksaa mainittuna korvauksena, Austro-Mechana pyysi konsernia toimittamaan sille asiaa koskevat kirjanpitotiedot niistä tallennusvälineistä, jotka Amazon EU ym. on saattanut markkinoille Itävallassa 1.10.2010 lähtien.

13. Pääasian käsittelyn tässä vaiheessa asianosaisten välinen riita koskee yksinomaan kysymystä siitä, ovatko Itävallan tuomioistuimet kansainvälisesti toimivaltaisia tutkimaan kanteen, jonka Austro-Mechana on nostanut saadakseen Amazon EU ym:ilta UrhG:n 42b §:ssä tarkoitetun korvauksen.

14. Austro-Mechana vetosi ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa siihen, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan oikeudella direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun sopivaan hyvitykseen pyritään hyvittämään ”vahinko”, joka tekijänoikeuksien tai lähioikeuksien haltijalle (jäljempänä oikeudenhaltija) on aiheutunut yksityiskäyttöön tarkoitetusta kappaleen valmistamisesta. Austro-Mechanan nostamassa kanteessa on siten kyse asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaan kuuluvasta sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevasta kanteesta, ja Itävallan tuomioistuimet ovat kansainvälisesti toimivaltaisia tutkimaan sen.

15. Amazon EU ym. on väittänyt, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa sovelletaan ainoastaan silloin, kun kanteen kohteena ovat sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevasta asiasta johtuvat velvoitteet. Tämä ei kuitenkaan sen mukaan koske velvollisuutta maksaa UrhG:n 42b §:ssä tarkoitettu korvaus, koska tällä velvoitteella on tarkoitus hyvittää oikeudenhaltijoille tiettyjen lailla sallittujen toimien vaikutukset; näitä toimia ovat yksityiskäyttöön tarkoitettu kappaleenvalmistus poikkeuksena oikeudenhaltijoiden yksinomaisesta kappaleenvalmistusoikeudesta.

16. Handelsgericht Wien (Wienin kauppatuomioistuin) noudatti 30.4.2014 antamallaan päätöksellä Amazon EU ym:iden argumentteja ja jätti Austro-Mechanan kanteen tutkimatta kansainvälisen toimivallan puuttumisen vuoksi.

17. Oberlandesgericht Wien (Wienin ylioikeus) vahvisti Austro-Mechanan kanteen tutkimatta jättämisen muutoksenhakutuomioistuimena 26.6.2014 antamallaan ratkaisulla seuraavin perusteluin: Ensinnäkin Amazon EU ym. on laissa säädetyn korvausvelvoitteen velallinen. Toiseksi oikeudenhaltijoiden ”vahinko” ei ole aiheutunut Amazon EU ym:iden vaan kolmansien menettelystä, kun ne käyttävät Amazon EU ym:iden markkinoille saattamia tallennusvälineitä yksityiskäyttöön tapahtuvaa kopiointia varten. Amazon EU ym:iden saattamien tallennusvälineiden käyttö yksityiseen kopiointiin ei kuitenkaan ole kiellettyä. Austro-Mechanan kanne ei siten kuulu asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisalaan.

18. Austro-Mechana teki ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa Revision-valituksen Oberlandesgericht Wienin (Wienin ylioikeus) ratkaisusta.

19. Oberster Gerichtshof (ylimmän asteen tuomioistuin) katsoi, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan tulkinnan välttämättömyydestä ei ollut niin täyttä selvyyttä, etteikö se olisi jättänyt sijaa minkäänlaiselle perustellulle epäilylle, ja ottaen huomioon asemansa ylimmän oikeusasteen tuomioistuimena se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko – – direktiivin [2001/29] 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun ’sopivan hyvityksen’ maksamista koskeva vaatimus, joka Itävallan oikeuden mukaan kohdistetaan yrityksiin, jotka saattavat markkinoille tallennusvälineitä ensimmäisinä Itävallassa kaupallisessa tarkoituksessa vastikkeellisesti, – – asetuksen [N:o 44/2001] 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettu vaatimus ’sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa’?”

IV **Menettely unionin tuomioistuimessa**

20. Ennakkoratkaisupyyntö kirjattiin unionin tuomioistuimen kirjaamossa 11.12.2014.

21. Austro-Mechana, Amazon EU ym., Itävallan, Ranskan, Italian ja Suomen hallitukset sekä Euroopan komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia.

22. Austro-Mechanan ja Amazon EU ym:iden edustajia sekä Suomen hallitusta ja komissiota kuultiin 26.11.2015 pidetyssä istunnossa, jossa nämä esittivät huomautuksia.

V **Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu**

A *Alustavat huomautukset*

23. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ennakkoratkaisukysymyksellään unionin tuomioistuimelta keskeisesti sitä, onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa tulkittava siten, että mainitussa säännöksessä tarkoitetun ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian” alaan kuuluu kanne, jolla pyritään saamaan direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu sopiva hyvitys, joka kansallisen oikeuden mukaan kohdistetaan yrityksiin, jotka saattavat kyseisen jäsenvaltion alueella ensimmäisinä markkinoille tallennusvälineitä kaupallisessa tarkoituksessa vastikkeellisesti.

24. Pääasian käsittelyn tässä vaiheessa asianosaisten välinen riita koskee yksinomaan asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan sovellettavuutta Austro-Mechanan Amazon EU ym:ita vastaan nostamaan kanteeseen.

25. Ellen erehdy, on niin, että koska yksikään unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneistä asianosaisista ei ole kiistänyt sitä, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa sovelletaan Austro-Mechanan Amazon EU ym:ita vastaan nostamaan kanteeseen, Itävallan tuomioistuimet ovat kansainvälisesti toimivaltaisia tutkimaan kanteen ”sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua” mainitussa säännöksessä tarkoitetussa merkityksessä.

26. Unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneiden asianosaisten välinen riita rajoittuu siten seuraavaan kysymykseen: kuuluuko Austro-Mechanan Amazon EU ym:ita vastaan nostama kanne asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetun sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian alaan?

27. Ennen tähän kysymykseen vastaamista katson aiheelliseksi kuvailla direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädettyä yksityistä kopiointia koskevaa poikkeusjärjestelmää. On näet tärkeää yksilöidä tarkoin ne oikeudelliset seuraukset, joita on jäsenvaltion päätöksellä panna mainittu poikkeus täytäntöön, jotta voidaan selvittää, kuuluuko sopivan hyvityksen maksamista koskevan velvollisuuden laiminlyöntiin perustuva kanne ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian” alaan.

B *Direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetty yksityistä kopiointia koskeva poikkeusjärjestelmä*

28. Yksityistä kopiointia koskeva poikkeus on poikkeus direktiivin 2001/29 2 artiklassa säädettyyn oikeudenhaltijoiden – pääsääntöisesti – yksinomaiseen kappaleenvalmistusoikeuteen.

29. Mainitun direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat nimittäin säätää poikkeuksista tai rajoituksista kappaleenvalmistusoikeuteen silloin, kun kyseessä ovat luonnollisten henkilöiden valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen (jäljempänä yksityiskäyttöön tapahtuva kopiointi), edellyttäen, että oikeudenhaltijat saavat sopivan hyvityksen.

30. Tässä vaiheessa on yksilöitävä tarkasti, mitä oikeudellisia vaikutuksia on sillä, että jäsenvaltio on ottanut käyttöön yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen, kun tiedetään, että Itävallan lainsäätäjä on ottanut tämän poikkeuksen käyttöön UrhG:n 42 §:ssä ja 42b §:ssä.

31. Direktiivin 2001/29 2 artiklassa säädetyssä ”tavanomaisessa” järjestelmässä oikeudenhaltijoilla on yksinoikeus sallia tai kieltää kappaleen valmistaminen tekijänoikeudella tai lähioikeudella suojatuista sellaisista teoksista tai muusta aineistosta, jotka kuuluvat yhteen mainitussa artiklassa tarkoitettuun ryhmään (jäljempänä suojatut teokset tai aineisto). Vastaavasti käyttäjien velvollisuutena on pidättyä valmistamasta kappaleita suojatuista teoksista tai aineistosta ilman oikeudenhaltijoiden lupaa. Jos tätä velvollisuutta laiminlyödään, oikeudenhaltija voi nostaa kanteen, jolla pyritään saamaan korvaus luvattoman kappaleenvalmistuksen aiheuttamasta todellisesta vahingosta. Vakiintuneessa oikeuskäytännössä katsotaan, että tällainen kanne kuuluu asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisalaan.[2]

32. Kun direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu ”poikkeuksellinen” järjestelmä on saatettu osaksi jäsenvaltion kansallista oikeutta, oikeudenhaltijoiden yksinoikeus kappaleen valmistamiseen ja käyttäjien vastaava velvollisuus pidättyä valmistamasta kappaleita suojatuista teoksista tai aineistosta lakkaavat yksityiskäyttöön tapahtuvan kopioinnin osalta. Kuten kaikki unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet asianosaiset ovat todenneet, käyttäjillä on

2 — Ks. erityisesti tuomio Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, 47 kohta); tuomio Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, 40 kohta) ja tuomio Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, 38 kohta).

tällaisessa järjestelmässä oikeus suojattujen teosten tai aineiston kopiointiin yksityiskäyttöä varten, koska tällainen kopiointi on nimenomaisesti sallittua. Vastaavasti oikeudenhaltijat eivät voi enää vedota kappaleenvalmistusta koskevaan yksinoikeuteensa vastustaakseen yksityiskäyttöön tapahtuvaa kopiointia.

33. Vastikkeena kuitenkin siitä, että oikeudenhaltijoiden yksinoikeus kappaleen valmistamiseen sekä käyttäjien vastaava velvollisuus pidättyä valmistamasta kappaleita suojatuista teoksista tai aineistosta lakkaavat, direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa oikeudenhaltijoille luodaan uusi oikeus ja vaaditaan, että nämä ”saavat sopivan hyvityksen”.

34. Unionin tuomioistuimen mukaan on niin, että koska henkilö, joka valmistaa kappaleen teoksesta yksityiseen käyttöönsä pyytämättä etukäteen lupaa kyseiseltä oikeudenhaltijalta, aiheuttaa vahinkoa mainitulle oikeudenhaltijalle, saman henkilön on pääsääntöisesti korvattava kyseinen vahinko rahoittamalla tälle oikeudenhaltijalle maksettava hyvitys. [3]

35. Direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen käyttöönotto jäsenvaltion kansallisessa oikeudessa aiheuttaa siten oikeussuhteen korvautumisen toisella:

— oikeudenhaltijoiden yksinoikeus kappaleen valmistamiseen ja käyttäjien vastaava velvollisuus pidättyä valmistamasta kappaleita suojatuista teoksista tai aineistosta lakkaavat yksityiskäyttöön tapahtuvan kopioinnin osalta, ja

— vastikkeeksi luodaan oikeudenhaltijoiden oikeus sopivan hyvityksen saamiseen sekä lähtökohtaisesti käyttäjille kuuluva vastaava velvollisuus rahoittaa tämä sopiva hyvitys.

36. Unionin tuomioistuin on juuri tämänsuuntaisesti katsonut, että sopivan hyvityksen tavoitteena on korvata oikeudenhaltijoille niiden suojatuista teoksista tai aineistosta yksityiskäyttöön otetusta kopiosta aiheutunut vahinko, joten hyvitystä on pidettävä oikeudenhaltijoille tällaisesta luvattomasta kopioinnista niille aiheutuneen vahingon vastikkeena. [4]

37. Itävallan lainsäätäjän säätämässä järjestelmässä, josta oli kyse tuomiossa Amazon.com International Sales ym. (C-521/11, EU:C:2013:515), käyttäjien oikeudesta yksityiskäyttöön tarkoitettuun kopiointiin säädetään UrhG:n 42 §:ssä. Sopivan hyvityksen maksamista koskeva velvollisuus on puolestaan pantu täytäntöön UrhG:n 42b §:n 1 momentilla, jonka mukaan ”tekijällä on oikeus kohtuulliseen korvaukseen (tyhjiin kasetteihin perustuva korvaus)”.

38. Minun on kuitenkin korostettava, että mainittu järjestelmä toimii niin, etteivät kopioita yksityiskäyttöön ottavat käyttäjät maksa UrhG:n 42b §:ssä tarkoitettua korvausta suoraan asianomaisille oikeudenhaltijoille.

39. Yhtäältä UrhG:n 42b §:ssä tarkoitetun korvausvelvoitteen velkoja ei ole oikeudenhaltija, jonka suojattu teos tai aineisto on ollut yksityisen kopioinnin kohteena. UrhG:n 42b §:n 5 momentin nojalla korvaus on näet maksettava yhteisvalvontajärjestölle. Tekijänoikeuksien yhteisvalvontajärjestö Austro-Mechana vaatii juuri tämän säännöksen nojalla mainittua korvausta pääasiassa.

3 — Ks. tuomio Amazon.com International Sales ym. (C-521/11, EU:C:2013:515, 23 kohta); tuomio ACI Adam ym. (C-435/12, EU:C:2014:254, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

4 — Ks. vastaavasti tuomio VG Wort ym. (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio ACI Adam ym. (C-435/12, EU:C:2014:254, 50 kohta).

40. Toisaalta UrhG:n 42b §:ssä tarkoitetun korvausvelvoitteen velallinen ei ole käyttäjä, joka ottaa suojatusta teoksesta tai aineistosta kopioita yksityiseen käyttöönsä. UrhG:n 42b §:n 3 momentin mukaan mainitun korvauksen maksamiseen velvolliset henkilöt ovat niitä, jotka saattavat ensimmäisinä Itävallassa markkinoille tallennusvälineitä kaupallisessa tarkoituksessa vastikkeellisesti. Juuri tämän säännöksen nojalla Amazon EU ym:ita vastaan on nostettu kanne pääasiassa sen perusteella, että se on väitetysti saattanut Itävallassa markkinoille tallennusvälineitä, jotka on asennettu musiikin toistamiseen soveltuviin matkapuhelimiin tai joita käytetään tällaisten puhelimien muistin laajentamiseen.

41. Unionin tuomioistuin on tarkastellut tuota Itävallan järjestelmän näkökohtaa tuomiossa Amazon.com International Sales ym. (C-521/11, EU:C:2013:515).

42. Unionin tuomioistuin on muistuttanut, että kopioita yksityiseen käyttöön ottavien henkilöiden on pääsääntöisesti rahoitettava oikeudenhaltijoille maksettava kohtuullinen hyvitys. [5]

43. Vakiintuneessa oikeuskäytännössä kuitenkin katsotaan, että kun otetaan huomioon ne käytännön vaikeudet, joita liittyy yksityisten käyttäjien yksilöintiin sekä heidän velvoittamiseensa korvaamaan kappaleen valmistamista koskevan yksinoikeuden haltijoille aiheuttamansa vahinko, jäsenvaltiot voivat vahvistaa sopivan hyvityksen rahoittamiseksi ”yksityistä kopiointia koskevan maksun”, jota ei peritä kyseisiltä yksityishenkilöiltä vaan niiltä, joilla on hallinnassaan digitaaliseen kappaleen valmistamiseen tarkoitettuja koneita, laitteita ja tarvikkeita ja jotka antavat tällä perusteella oikeudellisesti tai tosiasiallisesti näitä kappaleen valmistamiseen tarkoitettuja koneita, laitteita ja tarvikkeita yksityishenkilöiden käyttöön tai suorittavat heille kappaleenvalmistamispalvelun. Tällaisessa järjestelmässä henkilöiden, joilla on näitä kappaleen valmistamiseen tarkoitettuja koneita, laitteita ja tarvikkeita hallinnassaan, on suoritettava yksityistä kopiointia koskeva maksu. [6]

44. Unionin tuomioistuin on vielä täsmentänyt, että koska kyseisessä järjestelmässä mahdollistetaan se, että maksuvelvolliset voivat vyöryttää yksityistä kopiointia koskevan maksun määrän mainittujen koneiden, laitteiden ja tarvikkeiden käyttöön antamisesta tai suoritetusta kappaleenvalmistamispalvelusta perimäänsä hintaan, maksusta aiheutuvasta kustannuksesta vastaa lopullisesti yksityinen käyttäjä, joka maksaa tämän hinnan, ja tätä on pidettävä yhteensopivana kappaleen valmistamista koskevan yksinoikeuden haltijoiden ja suojatun aineiston käyttäjien etujen kesken vallitsevan ”oikeudenmukaisen tasapainon” kanssa. [7]

45. Unionin tuomioistuin on huomauttanut erityisesti UrhG:n 42b §:llä käyttöön otetusta järjestelmästä, että yksityistä kopiointia koskevan maksun suorittamisesta vastaavat henkilöt, jotka kaupallisessa tarkoituksessa ja vastikkeellisesti saattavat markkinoille kappaleiden valmistamiseen soveltuvia tallennusvälineitä. [8]

46. Unionin tuomioistuin on todennut, että tällainen järjestelmä mahdollistaa lähtökohtaisesti sen, että maksuvelvollinen voi vyöryttää mainitun maksun määrän kappaleiden valmistamiseen soveltuvien tallennusvälineiden myyntihintaan, joten kyseisen hinnan maksava yksityinen käyttäjä vastaa viime kädessä maksusta ”oikeudenmukaisen tasapainon” vaatimuksen mukaisesti, jos oletetaan, että mainittu käyttäjä on välineiden lopullinen vastaanottaja. [9]

47. UrhG:n 42b §:llä käyttöön otettu ”vaihdantaketju” käsittää siten neljä toimijaryhmää, ja se voidaan tiivistää seuraavasti.

5 — Tuomio Amazon.com International Sales ym. (C-521/11, EU:C:2013:515, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen); ks. myös tuomio ACI Adam ym. (C-435/12, EU:C:2014:254, 51 kohta) ja tuomio Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, 22 kohta).

6 — Tuomio Amazon.com International Sales ym. (C-521/11, EU:C:2013:515, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen); ks. myös vastaavasti tuomio ACI Adam ym. (C-435/12, EU:C:2014:254, 52 kohta) ja tuomio Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, 23 kohta).

7 — Tuomio Amazon.com International Sales ym. (C-521/11, EU:C:2013:515, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen); ks. myös vastaavasti tuomio ACI Adam ym. (C-435/12, EU:C:2014:254, 52 kohta) ja tuomio Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, 53 kohta).

8 — Tuomio Amazon.com International Sales ym. (C-521/11, EU:C:2013:515, 26 kohta).

9 — Ibidem, 27 kohta.

48. Myyjät, jotka saattavat Itävallassa ensimmäisinä markkinoille tallennusvälineitä yksityiskäyttöön tapahtuvaa kopiointia varten, ovat nimenomaisesti velvollisia maksamaan ”tyhjiin kasetteihin perustuvan korvauksen”.

49. Mainitut myyjät voivat kuitenkin vyöryttää kyseisen korvauksen aiheuttaman kustannuksen tallennusvälineiden myyntihintaan, joten kopioita yksityiseen käyttöön ottavat käyttäjät rahoittavat välillisesti mainitun korvauksen tällaisia tallennusvälineitä ostaessaan.

50. Käsiteltävässä pääasiassa tallennusvälineiden myyjän on maksettava Austro-Mechanan kaltaiselle tekijänoikeuksien yhteisvalvontajärjestölle mainittu korvaus, jolla on tarkoitus korvata oikeudenhaltijoille yksityiskäyttöön tapahtuneesta kopioinnista aiheutunut vahinko. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan viimeksi mainitun järjestön tehtävänä on näet nimenomaan UrhG:n 42b §:ssä tarkoitetun korvauksen periminen.

51. Juuri tämän lainsäädäntökehyksen valossa on aiheellista tutkia, kuuluuko Austro-Mechanan Amazon EU ym:ita vastaan nostama kanne, jolla se pyrkii saamaan UrhG:n 42b §:ssä tarkoitetun korvauksen, asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisalaan.

C Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan sovellettavuus

52. Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan mukaan on niin, että jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua.

53. Oikeuskäytäntöä on runsaasti paitsi mainitusta säännöksestä myös tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna myöhemmillä uusien jäsenvaltioiden tähän yleissopimukseen liittymisestä tehdyillä sopimuksilla (jäljempänä Brysselin yleissopimus),[10] 5 artiklan 3 kohdasta, jonka seuraaja mainittu säännös on.

54. Tämä erityistä toimivaltaa koskeva sääntö on poikkeus asetuksen N:o 44/2001 2 artiklan 1 kohdassa säädetystä keskeisestä periaatteesta, jonka mukaan kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa.

55. Koska sen paikkakunnan tuomioistuinten toimivalta, missä vahinko sattui tai saattaa sattua, merkitsee erityistä toimivaltaa koskevaa sääntöä, sitä on tulkittava suppeasti eikä sen voida tulkita koskevan muita kuin mainitussa asetuksessa nimenomaisesti tarkoitettuja tilanteita.[11]

56. Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetun ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian” käsite kattaa vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaikki kanteet, joissa vaaditaan vastaajan vastuun toteuttamista ja jotka eivät mainitun asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla liity ”sopimusta koskevaan asiaan”.[12]

10 — Muistutuksena todettakoon, että unionin tuomioistuimen tulkinta Brysselin yleissopimuksen määräyksistä pätee myös asetuksen N:o 44/2001 säännösten osalta, mikäli kyseisten määräysten ja säännösten voidaan katsoa vastaavan toisiaan. Asia on näin mainitun asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan ja 3 alakohdan osalta suhteessa Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 ja 3 kohtaan (tuomio Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

11 — Ks. erityisesti tuomio Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, 14 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan tulkinnan osalta; tuomio Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, 26 kohta).

12 — Ks. erityisesti tuomio Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, 17 kohta) Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan tulkinnan osalta; tuomio Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, 20 kohta) ja tuomio Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, 44 kohta).

57. Mainitun oikeuskäytännön valossa on aiheellista tutkia ensin, liittyykö pääasiassa nostetun kanteen kaltainen kanne, jolla pyritään saamaan direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu sopiva hyvitys, asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla ”sopimusta koskevaan asiaan”.[13] Jos näin ei ole, on toiseksi selvitettävä, voidaanko tällaista kannetta pitää kanteena, jossa vaaditaan vastaajan vastuun toteuttamista.[14]

1. Pääasiassa nostettu kanne ei liity asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla ”sopimusta koskevaan asiaan”

58. Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan mukaan on niin, että jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä.

59. Vakiintuneessa oikeuskäytännössä katsotaan, että vaikka asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan soveltaminen ei edellytäkään sopimuksen tekemistä, soveltamisen edellytyksenä on kuitenkin velvoitteen yksilöinti, koska tuomioistuimen toimivalta vahvistetaan kyseisen säännöksen nojalla sen paikkakunnan mukaan, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä. Mainitussa säännöksessä säädetyn, sopimusta koskevaan asiaan sovellettavan erityistä toimivaltaa koskevan säännön soveltaminen edellyttää siis sellaisen oikeudellisen velvoitteen määrittämistä, johon henkilö on vapaaehtoisesti antanut suostumuksensa suhteessa toiseen osapuoleen ja johon kanne perustuu.[15]

60. Sopivan hyvityksen maksamista koskevasta velvoitteesta säädetään pääasiassa UrhG:n 42b §:ssä, jolla pannaan täytäntöön direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu sopivan hyvityksen vaatimus. Sen lakisääteisyydestä seuraa, ettei Amazon EU ym. ole antanut kyseiseen maksuvelvoitteeseen vapaaehtoista suostumustaan suhteessa Austro-Mechanaan mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla, vaan maksuvelvoitteen on asettanut Itävallan lainsäätäjä tallennusvälineiden myyjille pannessaan täytäntöön direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun mahdollisuuden.

61. Pääasiassa nostetun kanteen kaltainen kanne, jolla pyritään saamaan direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu sopiva hyvitys, ei siis liity asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettuun ”sopimusta koskevaan asiaan”, kuten Austro-Mechana, Ranskan hallitus ja komissio ovat perustellusti huomauttaneet kirjallisissa huomautuksissaan.

2. Pääasiassa nostetussa kanteessa vaaditaan ”vastaajan vastuun toteuttamista”

62. Jotta voidaan ratkaista, kuuluuko Austro-Mechanan nostama kanne asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetun ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian” alaan, on vielä selvitettävä tämän ratkaisuehdotuksen 56 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti, tarkoittaako se kannetta, ”jossa vaaditaan vastaajan vastuun toteuttamista”.

13 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 58–61 kohta.

14 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 62–90 kohta.

15 — Ks. erityisesti tuomio Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, 50 ja 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan tulkinnan osalta; tuomio Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, 46 ja 47 kohta) ja tuomio Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, 39 kohta).

63. Katson Austro-Mechanan, Itävallan, Ranskan ja Italian hallitusten sekä komission tavoin, että Austro-Mechanan nostamassa kanteessa vaaditaan Amazon EU ym:iden vastuun toteuttamista ja että se kuuluu siten asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetun ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian” alaan.

64. Aluksi on tarpeellista muistuttaa, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohta käsittää sanamuotonsa valossa laajan kirjon erilaisia vastuutyyppejä. [16]

65. Toisaalta asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa toimivalta käsitellä vaatimus sopimukseen perustumattomaan vahingonkorvaukseen koskevassa asiassa annetaan sen paikkakunnan tuomioistuimelle, missä vahinko sattui tai saattaa sattua. Mainitusta sanamuodosta voidaan päätellä, että kanteen on sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa välttämättä perustuttava vahinkoa aiheuttaneeseen tapahtumaan.

66. Oikeuskäytännössä on todettu tästä, että sopimukseen perustumaton vahingonkorvausvastuu voi syntyä vain, jos vahingon ja sen aiheuttaneen tapahtuman välillä voidaan todeta olevan syy-yhteys. [17] Oikeuskäytännössä on myös täsmennetty, että vahinkoa aiheuttanut tapahtuma ja vahingon ilmeneminen merkitsevät vastuun syntymisen aikaansaavia tekijöitä kokonaisuudessaan. [18]

67. Edellä todetusta seuraa, että kanteen, jossa ”vaaditaan vastaajan vastuun toteuttamista” tämän ratkaisuehdotuksen 56 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla, on perustuttava vahinkoa aiheuttaneeseen tapahtumaan, toisin sanoen vastaajan syyksi luettavaan tekoon, joka on väitetysti aiheuttanut vahinkoa muille.

68. Mielestäni ei ole epäilystäkään siitä, että Austro-Mechanan pääasiassa nostama kanne perustuu tällaiseen vahinkoa aiheuttaneeseen tapahtumaan.

69. Austro-Mechanan kanne perustuu näet uuteen oikeudelliseen velvoitteeseen, joka luotiin Itävallan lainsäätäjän ottaessa käyttöön yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen, toisin sanoen velvoitteeseen maksaa ”tyhjiin kasetteihin perustuvaksi korvaukseksi” kutsuttu sopiva hyvitys. [19]

70. Pääasiassa on niin, että mainittu velvoite kohdistetaan UrhG:n 42b §:ssä myyjiin, jotka saattavat ensimmäisinä markkinoille yksityiseen kopiointiin käytettäviä tallennusvälineitä, kuten Amazon EU ym:ista on väitetty, ja tämä velvoite asetetaan tekijänoikeuksien yhteisvalvontajärjestön Austro-Mechanan eduksi. [20]

71. Jos siis näytetään toteen, että Amazon EU ym. on tosiasiallisesti saattanut ensimmäisenä markkinoille kyseisiä tallennusvälineitä, se, ettei se ole maksanut UrhG:n 42b §:ssä tarkoitettua korvausta, aiheuttaa vahinkoa Austro-Mechanalle sen johdosta, että on jätetty perimättä ”tyhjiin kasetteihin perustuva korvaus”.

72. Edellä esitetystä seuraa nähdäkseni, että vahinkoa aiheuttanut tapahtuma, johon Austro-Mechanan kanne perustuu asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetulla tavalla, muodostuu siitä Amazon EU ym:iden syyksi väitetystä tapahtumasta, ettei se ole maksanut tarkoituksellisesti tai huolimattomuuttaan UrhG:n 42b §:ssä tarkoitettua korvausta ja on aiheuttanut näin vahinkoa Austro-Mechanalle.

16 — Ks. vastaavasti tuomio Bier (21/76, EU:C:1976:166, 18 kohta) Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan tulkinnan osalta.

17 — Tuomio Bier (21/76, EU:C:1976:166, 16 kohta) Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan tulkinnan osalta ja tuomio DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74, 32 kohta).

18 — Tuomio Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, 18 kohta).

19 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 33–37 kohta.

20 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 38–40 kohta.

73. Mainittua tulkintaa tukee mielestäni tämän ratkaisuehdotuksen 36 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö, jonka mukaan sopivan hyvityksen tavoitteena on nimenomaan korvata oikeudenhaltijoille niiden suojatuista teoksista tai aineistosta yksityiskäyttöön luvatta otetuista kopioista aiheutunut vahinko.

74. Mainittuun oikeuskäytäntöön perustuva ratkaisu on nyt vain sovitettava pääasian yhteyteen, koska UrhG:n 42b §:ssä säädetään, ettei korvausta makseta suoraan oikeudenhaltijoille vaan Austro-Mechanan kaltaiselle tekijänoikeuksien yhteisvalvontajärjestölle. Näin ollen vahingon, joka aiheutuu mahdollisesta kieltäytymisestä maksaa kyseinen korvaus, kärsijöinä ovat Austro-Mechana ja täten välillisesti myös oikeudenhaltijat.

75. Tällainen tapaus kuuluu käsittääkseni sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian ytimeen, koska kieltäytyminen maksamasta UrhG:n 42b §:ssä tarkoitettua korvausta rikkoo Itävallan lakia ja aiheuttaa vahinkoa Austro-Mechanalle.

76. Minusta on kuitenkin tarpeellista vastata joihinkin Amazon EU ym:iden sekä Suomen hallituksen esittämiin argumentteihin, joiden mukaan Austro-Mechanan kanne ei kuuluisi asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisalaan.

77. Amazon EU ym. on ensinnäkin väittänyt, että ainoa merkityksellinen toimi, jonka perusteella voidaan määrittää Itävallan tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta, on matkapuhelinten markkinoille saattaminen Itävallassa, ja tässä ei Amazon EU ym:iden mukaan ole kyse asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetusta oikeudenvastaisesta tai sitä vastaavasta teosta.

78. Toiseksi sopivan hyvityksen maksamista koskeva velvoite merkitsee Amazon EU ym:iden mukaan velvoitetta maksaa korvaus lailla sallitusta kopioinnista eikä velvoitetta maksaa hyvitys lailla kielletyistä toimista. Tällaisen hyvityksen saamiseen tähtäävällä kanteella ei näin ollen pyritä ”vastaajan vastuun toteuttamiseen” tämän ratkaisuehdotuksen 56 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

79. Amazon EU ym. on vielä tähdentänyt, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun sopivan hyvityksen perustana ei ole oikeudenhaltijoiden jonkin oikeuden loukkaaminen, koska näillä ei ole enää UrhG:n 42 §:n nojalla oikeutta kieltää tai sallia yksityistä kopiointia.

80. On tosin kiistatonta, että matkapuhelinten markkinoille saattaminen ja UrhG:n 42 §:ssä tarkoitettu yksityinen kopiointi ovat Itävallassa lainmukaisia toimia. Näiden toimien lainmukaisuus ei kuitenkaan tarkoita, että se, että Amazon EU ym. on mahdollisesti laiminlyönyt velvoitettaan maksaa UrhG:n 42b §:ssä tarkoitettu korvaus, olisi sekin lainmukaista.

81. Vaikka Amazon EU ym. toteaakin perustellusti, että velvoite pidättyä yksityisestä kopioinnista on lakannut, tämä argumentti on merkityksetön siltä osin kuin Austro-Mechanan kanne perustuu siihen, että on laiminlyöty ”korvaavaa” oikeudellista velvoitetta, toisin sanoen velvoitetta maksaa UrhG:n 42b §:ssä tarkoitettu korvaus silloin, kun Itävallassa on ensimmäistä kertaa saatettu markkinoille tallennusvälineitä.

82. En näe kuitenkaan mitään syytä sulkea pois sitä, etteikö tämän korvausvelvoitteen laiminlyönti voisi käynnistää ”vastaajan vastuuta” ja etteikö se siten voisi kuulua asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisalaan, koska siinä on kyse mainitussa säännöksessä tarkoitetusta vahinkoa aiheuttaneesta tapahtumasta, toisin sanoen vastaajan (Amazon EU ym.) syyksi luettavasta teosta, joka on väitetysti aiheuttanut vahinkoa muille (Austro-Mechana).

83. Amazon EU ym:iden esittämät argumentit eivät näin ollen ole minusta perusteltuja.

84. Suomen hallitus tähdensi kirjallisissa huomautuksissaan, ettei vahinkoa aiheuttaneen teon ja vahingon, joihin Austro-Mechanan pääasiassa nostama kanne perustuu, välillä ole syy-yhteyttä, kuten asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa vaaditaan. Suomen hallituksen mukaan mainitulla kanteella pyritään lakisääteisen hyvityksen perimiseen tallennusvälineitä myyviltä yrityksiltä, kun taas oikeudenhaltijoiden kärsimää vahinkoa eivät ole aiheuttaneet nämä yritykset vaan vahinko on syntynyt siitä, että yksityiset käyttävät näitä välineitä suojattujen teosten tai aineistojen kopiointiin.

85. Edellä mainitusta on riittävää todeta, että Amazon EU ym:iden väitetyllä kieltäytymisellä maksaa UrhG:n 42b §:ssä tarkoitettu korvaus on syy-yhteys Austro-Mechanan väitetysti kärsimään vahinkoon ja tämän yhteyden Itävallan lainsäätäjä on itse vahvistanut. UrhG:n 42b §:n 5 momentissa näet säädetään, ettei korvausta makseta suoraan oikeudenhaltijoille vaan Austro-Mechanan kaltaiselle tekijänoikeuksien yhteisvalvontajärjestölle, joten vahingon, joka aiheutuu mahdollisesta kieltäytymisestä maksaa kyseinen korvaus, kärsijänä on jäljempänä mainittu järjestö eivätkä oikeudenhaltijat suoraan.

86. Näin ollen on niin, kuten olen selvittänyt tämän ratkaisuehdotuksen 72 kohdassa, että vahinkoa aiheuttanut tapahtuma, johon Austro-Mechanan kanne perustuu, muodostuu siitä Amazon EU ym:iden syyksi väitetystä tosiasiasta, ettei se ole maksanut tarkoituksellisesti tai huolimattomuuttaan UrhG:n 42b §:ssä tarkoitettua korvausta ja on aiheuttanut näin vahinkoa Austro-Mechanalle.

87. Suomen hallitus toi istunnossa esille myös, ettei asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisalaa voida ulottaa yksityiseen kopiointiin, joka on laillista.

88. Edellä sanotusta suosittelemani tulkinta on se, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisalaan sisällytetään UrhG:n 42b §:ssä tarkoitetun korvauksen maksamisvelvoitteen laiminlyönti mutta ei yksityistä kopiointia, joka on laillista.

89. Korostan myös, ettei tulkintani kyseenalaista UrhG:n 42 §:n mukaisesti yksityiskäyttöön tapahtuvan kopioinnin laillisuutta. Mainitussa pykälässä ei näet aseteta yksityisen kopioinnin laillisuuden edellytykseksi UrhG:n 42b §:ssä tarkoitetun korvausvelvoitteen täyttämistä.

90. Edellä esitetystä seuraa, että pääasiassa nostetun kanteen kaltainen kanne, jolla pyritään saamaan direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu sopiva hyvitys, merkitsee tämän ratkaisuehdotuksen 56 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla kannetta, ”jossa vaaditaan vastaajan vastuun toteuttamista”.

D *Käytännön seuraukset*

91. Olen nyt esittänyt syyt, joiden perusteella katson, että pääasiassa nostetun kanteen kaltainen kanne, jolla pyritään saamaan direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu sopiva hyvitys, ei liity asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettuun ”sopimusta koskevaan asiaan”,[21] ja se merkitsee kannetta, jossa vaaditaan vastaajan vastuun toteuttamista.[22] Tämän ratkaisuehdotuksen 56 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan tällainen kanne kuuluu siis asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetun ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian” alaan.

21 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 58–61 kohta.

22 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 62–90 kohta.

92. Edellä esitetystä seuraa, että Itävallan tuomioistuimet ovat kansainvälisesti toimivaltaisia ratkaisemaan, onko vahinko sattunut tai saattaako se sattua Itävallan tasavallan alueella, minkä selvittäminen kuuluu ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle. [23]

93. Itävallan tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta pääasiassa on sitä paitsi asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan tavoitteen mukainen. Unionin tuomioistuin on näet voinut jo aiemmin täsmentää, että sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevissa asioissa sen paikkakunnan tuomioistuimella, missä vahinko sattui tai saattaa sattua, on yleensä parhaat mahdollisuudet ratkaista asia muun muassa riidan läheisyyden ja asian selvittämisen vaivattomuuden vuoksi. [24]

VI **Ratkaisuehdotus**

94. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Oberster Gerichtshofin (ylimmän asteen tuomioistuin) ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen
(EY) N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa on tulkittava siten, että ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian” alaan kuuluu mainitussa säännöksessä tarkoitetulla tavalla kanne, jolla pyritään saamaan tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu sopiva hyvitys, joka yritysten, jotka saattavat Itävallassa ensimmäisinä markkinoille tallennusvälineitä kaupallisessa tarkoituksessa vastikkeellisesti, on Itävallan oikeuden mukaan maksettava.

23 — Muistutettakoon, että vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaan sisältyvällä ilmauksella ”paikkakunta, missä vahinko sattui tai saattaa sattua” tarkoitetaan yhtä hyvin vahingon ilmenemispaikkaa kuin paikkaa, missä tämän vahingon aiheuttanut syy-yhteydessä oleva tapahtuma on alun perin sattunut, joten vastaajaa vastaan voidaan kantajan valinnan mukaan nostaa kanne jommankumman paikkakunnan tuomioistuimessa (ks. mm. tuomio Bier, 21/76, EU:C:1976:166, 24 kohta Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan tulkinnan osalta; tuomio Kronhofer, C-168/02, EU:C:2004:364, 16 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio Hejduk, C-441/13, EU:C:2015:28, 18 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

24 — Ks. erityisesti tuomio Folien Fischer ja Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, 27 kohta).